

Česko–mongolská paleontologická expedice

V letošním roce bude v jižním Mongolsku zahájena Česko–mongolská paleontologická expedice, která je první českou paleontologickou výpravou na dinosaurí lokality v oblasti Gobi a za dinosaury obecně. Zároveň by měla být rozsahem největší v české historii. Je plánována na čtyři roky a zahájena bude průzkumnou výpravou zhruba šesti účastníků z ČR, jejímž cílem bude zaměření lokalit, ověření náleзовých podmínek a charakteru hornin. V letech 2007–2009 by se měla expedice rozrůst na zhruba 20–30 účastníků z obou států a vykopávky by měly probíhat přibližně tři měsíce každý rok. Účastníci z Přírodovědecké fakulty UK a z Mongolské Technické Univerzity zahájí svou činnost průzkumem v oblasti Nemegt v jižním Mongolsku a i v následujících letech by měli pracovat přímo na vytipovaných dinosaurích lokalitách. Mongolská strana navrhla tři stratigrafické úrovně a oblasti výzkumu:

Souvrství Nemegt bylo zmapováno již v r. 1948 a zahrnuje údajně nejmladší známé křídové sedimenty pánve Gobi. Určení stáří je však v tomto případě dosti zpochybnitelné, protože v souvrství zcela chybí mořské vložky, které by umožnily přesné stratigrafické interpretace a korelace, a také horniny vhodné pro radiometrii. Předpokládané stáří je svrchně kampánské až středně maastrichtské (před 74–68 miliony let). Jeho určení vychází ze stratigrafické superpozice (mladší usazeniny se nacházejí nad staršími), kdy souvrství Nemegt místy překrývá starší souvrství Barun Gajot, ostře oddělené erozivní plochou (výrazný hiát).

Souvrství Nemegt je tvořeno, stejně jako výše zmiňované sedimentární celky, převážně říčními uloženinami, často velmi hrubozrnnými. Hojná jsou koryta řek a jejich výplně. Souvrství se ukládalo za teplého subhumidního klimatu s vydatnými sezonními srážkami. Na lokalitách souvrství Nemegt zcela chybí savčí fauna, stejně jako drobní plazi či obojživelníci, naopak pře-

vládají nálezy středně velkých až velkých dinosaurů, vesměs vázané na výplně koryt. Známe odtud teropody, sauropody, hadrosauridy, pachycefalosauridy a ankylosaury. Lokality souvrství Nemegt vystupují na povrch na různých místech Mongolska (Altaj, Zaltaj, východní Gobi — Altan Ula I–IV, Tsagan Khusku, Kherrmeen Tsav II, Nogon Tsav, Bugin Tsav a Gurlin Tsav).

Souvrství Barun Gajot (dříve nazývané jako spodní nemegtské vrstvy) je poměrně málo prozkoumanou částí svrchnokřídových (spodní kampán–maastricht — před 83–75 miliony let) sedimentárních celků, ačkoli je známo již od r. 1948. Stratigrafie lokalit s výchozy tohoto souvrství není dostatečně podrobně zpracována, což otevírá prostor pro nové a přesnější stratigrafické interpretace. Jako typová lokalita souvrství byl stanoven Khuslan.

Souvrství Djadochta (santon–kampán — před 86–75 mil. let) proslavily nálezy prvních nezpochybnitelných pozůstatků dinosaurů (americká expedice v r. 1922) a množství velmi dobře zachovaných dinosaurů koster. Typové lokality této svrchnokřídové formace jsou Bajan Dzak, Ukhaa Tolgod a Tugrig ležící v gobijském předhůří Altaje a také lokality stejného stáří vnitřního Mongolska a Číny (Bajan Mandahu). Na typové lokalitě Bajan Dzak (Bajan Dzak, Flaming Cliffs) byla zjištěna zajímavá společenstva nejen dinosaurů, ale i ostatních plazů a zejména křídových savců.

Výzkum by se měl zaměřit převážně na středně velké dinosaury. Velká pozornost bude věnována čeledi iguanodontidů (rody *Altirbinus*, *Barsboldia*, *Iguanodon* a *Sau-*

rolophus), jejichž zástupci byli zjištěni i na území ČR (svrchní křída, cenoman — před 94 mil. let). Z dalších skupin pak ankylosaurů (*Amtozaurus*, *Maleevus*, *Pinacosaurus*, *Saichania*, *Sshamosaurus*, *Talarurus* a *Tarchia*), podle možností vzácnějším sauropodům (*Asiatosaurus*, *Nemegtosaurus*, *Opisthocoeleicaudia* a *Quaesitosaurus*), popř. coelurosaurům (*Achillobator*, *Alioramus*, *Alectrosaurus*, *Deinocoelurus*, *Enigmosaurus*, *Erlikosaurus*, *Gallimimus*, *Segnosaurus*, *Tarbosaurus* nebo *Therizinosaurus*).

Expedice by se měla zabývat i celkovým zhodnocením paleontologických lokalit. Kromě samotných dinosaurů budou její členové studovat také horniny, ve kterých se kosterní pozůstatky nalézají, a provedou palynologické a geochemické analýzy, které pomohou rekonstruovat paleoprostředí, klima a jeho změny v čase. Kromě vědeckého výzkumu je dalším nemalým cílem také přivezení první kostry dinosaura do ČR.

Expedice bude převážně financována ze soukromých zdrojů a její podoba bude přímo úměrně záviset na množství získaných prostředků. V současné době probíhají intenzivní jednání s mongolskými obchodními a vědeckými institucemi o získání financí a vědecké spolupráci. Patronát nad expedicí přislíbil děkan PřF UK prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc. Přírodovědecká fakulta tak zastřešuje projekt jako vědecká instituce a svým jménem garantuje jeho vědecký průběh.

O výsledcích výzkumu budou samozřejmě informováni i čtenáři Živy.

Martin Košťák, Martin Mazuch